

Asia: VN/9898/2021-75

Ehdotukset SUP-direktiivin täytäntöönpanoon liittyviksi asetuksiksi sekä uudeksi keräyspaperia koskevaksi asetukseksi

Lausunnonantajan lausunto

Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista

-

Valtioneuvoston asetus muovია sisältävistä kalastusvälineistä

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoja ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi muovია sisältävistä kalastusvälineistä ("asetus").

Asetusehdotuksen sisällöstä

2 §: Kymmenen painoprosentin keräystavoite

Vuotuiseksi kansalliseksi erilliskeräysasteeksi kalastusvälinejätteelle esitetään kymmentä prosenttia. Kuten olemme jo aiemmin lausuneet, tavoite on liian korkea. Käytännön tasolla kymmenen prosentin keräysaste tarkoittaisi sitä, että kalastusvälineiden elinkaari olisi kymmenen vuotta. Tämä ei pidä paikkaansa vaan useimpien kalastusvälineiden elinkaari on huomattavastikin pidempi kuin kymmenen vuotta. Näin ollen on kyseenalaista, onko esitettyä tavoitetta edes mahdollista saavuttaa. Kymmenen painoprosentin keräystavoitetta ei ole perusteltu missään vaiheessa ja kyseessä on lähinnä ministeriön "hyvältä tuntuu" -pohjainen tavoite.

4 §: Tuotteiden jaottelu uudelleenkäytettäviin, kierrätettäviin ja ympäristöhaittoja aiheuttaviin

Ehdotuksessa esitetään erilaisille kalastusvälineille, kuten vieheille (uudelleenkäytettäviä), jigeille (kierrätettäviä) tai esimerkiksi siimoille (ympäristöhaittoja aiheuttavia) mahdollisuutta järjestää keskenään erilaiset keräykset. Esitetty jaottelu ei perustu SUP-direktiiviin, eikä sille ole esitetty mitään kansallisiakaan perusteluita. Mihin tieteellisin kriteerein tuotettuun tietoon jaottelu perustuu? Millaisella asteikolla esimerkiksi ympäristöhaitan tyyppiä ja laajuutta (esim. haitta eliöstölle vs. pelkkä esteettinen haitta) tulisi tarkastella ja mitä sillä tarkoitetaan? Selvää ei myöskään ole mikä esitetyn jaottelun tosiasiallinen sitovuus; asetus tekstin mukaan keräys ”voidaan kohdistaa erikseen ja erilaisena” edellä mainitun jaottelun mukaisesti, mutta mikään ei tosiasiallisesti estä tuottajia joka tapauksesta toimimasta näin ilman jaottelun sisällyttämistä asetuksen tekstiin. Sikäli jaottelu on asetuksessa myös tarpeeton. Jaottelua ei tulisi sisällyttää lainsäädäntöön vaan tuottajille tulee jättää mahdollisuus järjestää keräys parhaaksi katsomallaan tavalla.

6 §: Ensimmäisten seurantatietojen toimittaminen

Ehdotuksen mukaan tuottajien tulee jo kesäkuun 2023 loppuun mennessä toimittaa PELY:lle tiedot edellisenä vuonna markkinoille saattamiensa muovien sisältävien kalastusvälineiden määrästä. Ehdotuksesta ei kuitenkaan käy ilmi tuleeko tuottajien sitä varten rekisteröityä tuottajarekisteriin vai onko kyse lähinnä PELY:n alustasta tiedonkeruusta. Tuottajien on käytännössä mahdotonta perustaa tuottajavastuuyhteisö kesäkuuhun 2023 mennessä eikä yksittäisten tuottajien rekisteröityminen tuottajarekisteriin ole resurssien kannalta tunnetusti todellinen toimiva vaihtoehto.

8 §: Tuottajien maksuosuudet

Ehdotetussa 8 §:ssä ja ehdotusta taustoittavassa muistiossa todetaan, että tuottajayhteisössä tuottajien hallinnolliset maksut tulee määrittää siten, ettei niiden osuus ole kohtuuttoman suuri verrattuna tuottajan markkinoille saattamien kalastusvälineiden määrään ja niiden jätehuollosta ja muista tuottajavastuuvaihtoehdoista johtuviin maksuihin. Ehdotus ei kuitenkaan avaa miten kohtuuttomuus määritellään, kuka sen viime kädessä määrittelee ja kuka vastaa tuottajavastuun rahoituksesta siinä tilanteessa, että maksuosuudet muodostuvat kohtuuttomiksi isolle osalle tuottajia. Tämä on hyvinkin todennäköistä ottaen huomioon alan toimijoiden verrattain pienimuotoinen toiminta.

Ehdotuksessa tai sitä taustoittavassa muistiossa ei myöskään mitenkään avata sitä, miksi tuottajien maksuosuuksien mukauttamiseen ei käytettäisi jätelain 63 a §:n. Käytännössä esimerkiksi houkuttinta pyrkiä valmistamaan kestävämpiä tuotteita ei siten ole.

11 §: Tuottajayhteisön rekisteröityminen

Lausunnon antajille on epäselvää estääkö 11 §:n muotoilu vapakalastusvälineiden tuottajia muodostamasta pyydyskalastajista erillistä tuottajavastuuyhteisöä. Pykälän 1. momentin 2 kohdassa mainitaan edellytyksenä yhteisön rekisteröitymiselle tietoja, miten 4 §:ssä tarkoitettu vastaanotto on tarkoitus järjestää. 4 § sisältää sekä pyydyskalastajien kiinteään vastaanottoverkoston, että vapakalastuksen kampanjamuotoisen keräyksen. Muotoilua tulee muuttaa siten, että vapakalastusvälineiden tuottajat voivat vapaasti muodostaa pyydyskalastusvälineiden tuottajista erillisen tuottajavastuuyhteisön. Toimialat ovat täysin erilliset ja toimivat eri lähtökohdista.

Muita huomioita

Maalit, musteet, liimat ja lakat

Haluamme edelleen kiinnittää huomiota siihen, että lakat olisi tullut poissulkea kalastusvälineiden osalta SUP-lainsäädännön toimeenpanon ulkopuolelle. SUPD ei johdantonsa mukaan koske maaleja, musteita tai liimoja. Heittokalastusvälineissä kuten metallista valmistetuissa lusikkauistimissa tai puusta valmistetuissa vaapuissa käytetään usein pinnassa maalien suojana lakkaa. Lakat eroavat polymeerirakenteeltaan esimerkiksi maaleista, musteista ja liimoista mutta muoveina niitä ei voi pitää. Silti ne sisältyvät nyt SUPD:n ja kansallisen toimeenpanomallin alaan. Toisin sanoen esimerkiksi täysin metalliset uistimet tulevat sääntelyn piiriin, vaikka sen kohteena piti olla muovia sisältävät kalastusvälineet! Lakkojen sisällyttäminen sääntelyn piiriin aiheuttaa erittäin vaikeita tulkintakysymyksiä lainsäädännön soveltumisesta eri tuotteisiin.

Tuki toimialalle

Kalastusvälineiden tuottajille tulee ohjata määräaikaista tukea lainsäädännön vaatimusten täytäntöönpanon edistämiseksi sekä SUP-direktiivin tavoitteiden edistämiseksi. Historiallisen jätteen käsittelyyn olisi myös tullut varata rahoitusta, sekä ennen tuottajavastuun alkamista, että sen jälkeen ainakin niiden tuotteiden osalta, joiden valmistajat eivät enää ole tuotteistaan vastaamassa.

Historiallisen jätteen osalta on hyvä esimerkiksi huomata, että Euroopan kemikaalivirasto ehdotti taannoisessa ehdotuksessaan koskien lyijyä kalastusvälineissä myös lyijyn käytölle kieltoa uistimissa (ei siis vain myynnin kieltoa) kolmen vuoden kuluessa. Toteutuessaan kemikaaliviraston ehdotus yhdessä SUP-lainsäädännön kanssa aiheuttaa tilanteen, jossa nykyiset tuottajat joutuvat vastaamaan yhtäkkiä kymmenien vuosien aikana myydyistä tuotteista, jotka eivät ole varsinaisesti elinkaarensa puolesta jätettä, mutta joiden käyttö yhtäkkiä kielletään. Tämä tekee isosta osasta vapakalastuksen harrastajienkin välineistä käyttökelvottomia – etenkin kun käyttäjän on käytännössä mahdotonta tietää, onko uistimen sisällä käytetty paino mitä materiaalia.

Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista

-

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus juomapakkauksista annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus keräyspaperin erilliskeräyksestä ja kierrätyksestä

-

Leino Tuomo

Rapala VMC Oyj - Rapala VMC Oyj ja Kuusamon Uistin Oy